

Handläggare
Monika Gerdhem
Telefon: 08-50828897**Till**
Miljö- och hälsoskyddsnämnden
2026-03-17, p. 7

Handlingsplan för barnets rättigheter och inflytande i Stockholms stad 2030

Remiss från kommunstyrelsen, dnr KS 2025/1335

Förvaltningens förslag till beslut

1. Godkänna förvaltningens tjänsteutlåtande som svar på remissen.
2. Justera beslutet omedelbart.

Bakgrund

FN:s konvention om barnets rättigheter, barnkonventionen, som Sverige antog 1990 och som blev svensk lag 2020, är grunden för barnrättsarbetet i staden och utgångspunkt för denna handlingsplan. Barnkonventionen innehåller 54 artiklar som alla tillsammans utgör en helhet.

Stadsledningskontoret har tagit fram ett förslag till handlingsplan för barnets rättigheter. Handlingsplanen har beröringspunkter med flera andra styrdokument. Det medför att handlingsplanen avgränsas i relation till andra handlingsplaner och program som också bidrar till att uppfylla de mänskliga rättigheterna. Övriga handlingsplaner som är kopplade till Stockholms stads program för de mänskliga rättigheterna (MR-programmet) har betydelse för barnets rättigheter då barn exempelvis kan identifiera sig som flickor eller pojkar, utsättas för rasism, ha könsuttryck som inte överensstämmer med normen eller tillhöra de nationella minoriteterna.

Andra exempel på program som bidrar till att uppfylla de mänskliga rättigheterna är:

- Stockholms stads program för barns rätt till kultur
- Program för tillgänglighet och delaktighet för personer med funktionsnedsättning
- Stockholms stads program mot våld i nära relationer, hedersrelaterat våld och förtryck, prostitution, människohandel för sexuella ändamål samt sexuellt våld oberoende relation

[Nivå 1]
[Nivå 2]

[Besöksadress]
[Postadress]
[Postnr] [Ort]
Telefon [Telefon]
Växel [Växel]
Fax [Fax]
e-postadress
[hemsida]

- Stockholms stads program för att motverka hemlöshet 2020–2025

Alla nämnder och bolagsstyrelser har ansvar för att säkerställa barnets rättigheter och inflytande. En central metod för genomförandet är att utveckla ett rättighetsbaserat arbetssätt som hjälper verksamheten att fokusera på individer och grupper som riskerar att inte få sina rättigheter tillgodosedda. Principen i Agenda 2030 om att ingen ska lämnas utanför kan också vara till hjälp för att identifiera vilka grupper som är särskilt viktiga att fokusera på. Kommunstyrelsen ansvarar för övergripande samordning, stöd och uppföljning i implementeringen av handlingsplanen.

Målen i handlingsplanen pekar på förflyttningar som staden förväntas göra. Många mål kräver samverkan och att nämnder med expertkunskap och särskilt ansvar, ofta facknämnder, ger stöd till andra nämnder, ofta stadsdelsnämnder. Några mål är tydligare riktade mot vissa verksamheter och nämnder/bolagsstyrelser än andra. Varje mål i handlingsplanen innehåller information om särskilt ansvariga nämnder och bolagsstyrelser.

Ärendets beredning

Kommunstyrelsen har remitterat förslaget till handlingsplan för barnets rättigheter och inflytande i Stockholms stad 2030 till miljö- och hälsoskyddsnämnden för svar senast den 27 mars 2026. Ärendet har beretts av avdelningen för miljö- och hälsoskydd.

Förvaltningens synpunkter och förslag

Miljöförvaltningen tillstyrker att staden antar en handlingsplan för att stärka och utveckla arbetet med barns rättigheter och inflytande. Förvaltningen saknar dock tydliga skrivningar om vikten av god inomhusmiljö för barns hälsa och utveckling i förslaget till plan.

Under föreslagna mål 1) ”att Stadens verksamheter säkerställer trygga och långsiktiga boendevillkor för barnfamiljer”, 2) ”att stadens skolor och förskolor ger alla barn och unga möjlighet till en god språkutveckling och att tillägna sig det svenska språket och mål” och 5) ”att offentliga miljöer är attraktiva och inkluderande för barn” lyfts visserligen vikten av goda livsvillkor för barnen fram. Förvaltningen anser dock att handlingsplanen inte tillräckligt tydligt framhåller vikten av god inomhusmiljö för barn och ungas hälsa, utveckling och välbefinnande.

Miljöförvaltningen har inom tillsynsområdet förskolor och skolor sedan barnkonventionen blev svensk lag 2020 genomfört barnkonsekvensanalyser i beslut som inte är i linje med barnens bästa, alternativt vid betungande beslut gentemot en

verksamhetsutövare i syfte att förstärka bedömningen enligt miljöbalken med stöd av barnkonventionen. Enligt artikel 3 Barnkonventionen ska vid alla åtgärder som rör barn, vare sig de vidtas av offentliga eller privata sociala välfärdsinstitutioner, domstolar, administrativa myndigheter eller lagstiftande organ, i första hand beaktas vad som bedöms vara barnets bästa.

Inomhusmiljön i skolor och förskolor är viktig för både hälsa och välbefinnande. Barn och unga spenderar mycket av sin vakna tid i förskolor och skolor. Exempel på hälsoeffekter i samband med brister i inomhusmiljön är astma, allergi, symtom i ögon, näsa och hud, liksom trötthet eller huvudvärk. Inomhusmiljöer där barn vistas dagligen har stor inverkan på barnens utveckling. En god ljudmiljö främjar barns hälsa genom bättre koncentrationsförmåga och ökad inlärningsförmåga, ökad social interaktion och lägre stressnivåer. För höga ljudnivåer kan leda till hörselskador. Bakgrundsbuller och oönskat ljud kan påverka barns språkutveckling. Inlärning och språkutveckling påverkas särskilt hos barn som har ett annat modersmål än språket de lyssnar på eller barn med andra typer av svårigheter såsom neuropsykiatriska funktionsnedsättningar och dyslexi.

Handlingsplanen framhåller att förskolor ska erbjuda alla barn en stimulerande språklig miljö och att stor vikt ska läggas vid att stimulera barnens språkutveckling i svenska. För att göra detta krävs goda ljudförhållanden. Höga ljudnivåer och buller leder även till försämrad livskvalitet genom att störa exempelvis aktiviteter, vila, avkoppling eller sömn. Buller kan påverka barn i deras boendemiljö och under vistelsen i förskolor och skolor under dagtid. Sedan många år tillbaka har buller från fasta installationer i skolor och förskolor varit den vanligast förekommande anmärkningen som behöver följas upp av miljöförvaltningen.

Miljöförvaltningen utför löpande tillsyn på förskolor och skolor i alla stadens stadsdelar och följer upp allvarliga brister. Under 2026 kommer förvaltningen utöka sin tillsyn och inkludera pedagogisk omsorg (barntillsyn i hemmiljö och i särskild lokal). Även tillsyn på stadens samtliga öppna förskolor har utförts de senaste åren. Barns stadigvarande vistelse i offentliga lokaler är prioriterat av förvaltningen sedan många år tillbaka.

Handlingsplanen lyfter att ”Barn som lever i utsatta situationer har sämre möjligheter än andra att få sina rättigheter tillgodosedda” och ”stadens verksamheter säkerställer trygga och långsiktiga boendevillkor för barnfamiljer”. Sedan år 2016 genomför miljöförvaltningen Riktad bostadstillsyn i socioekonomiskt svaga områden. Denna tillsyn sker huvudsakligen i stadens fokusområden, men vid tips om dåliga boendemiljöer i fastigheter i andra delar av staden riktas tillsyn även mot dessa. Inom ramen för den riktade

bostadstillsynen uppmärksammas brister i inomhusmiljön. Enligt Miljöhälsoenkäten ”Våra analyser av befolkningens miljöhälsa — Folkhälsomyndigheten” upplever många människor hälsorelaterade besvär på grund av sin inomhusmiljö, särskilt i flerbostadshus i tätorter. I enkäten anges att socioekonomiska skillnader i boende och närmiljö skapar ojämlika förutsättningar för en god inomhusmiljö.

Barnkonsekvensanalyser är även viktiga att genomföra i samband med planering och beslut kopplat till stadsutveckling. Särskilt beslut som involverar överväganden kopplat till trafikbuller och luftföroreningar. Dessa är ett par av de största riskerna för skadlig miljöexponering där barn och unga är särskilt känsliga enligt Miljöhälsoenkäten. Det bör lyftas i handlingsplanen att barnkonsekvensanalyser ska genomföras i samband med beslut om planer som har inverkan på barns exponering av skadlig miljöpåverkan.

Slutligen vill förvaltningen uppmärksamma att Kemikalieperspektivet inte lyfts i handlingsplanen. Barn är särskilt känsliga för skadliga ämnen, och särskilt känsliga redan innan de föds. En stor del av kemikaliepåverkan kommer från barnens boendemiljö och i den delen är det viktigt för staden att nå ut till vårdnadshavare och blivande vårdnadshavare genom kommunikation. Dessutom behöver alla verksamheter i staden där barn vistas arbeta löpande med att fasa ut skadliga kemikalier.

Anna Hadenius
Förvaltningschef
Miljöförvaltningen

Monika Gerdhem
Avdelningschef
Miljöförvaltningen

Bilaga

Förslag till Handlingsplan för barnets rättigheter